

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова
Інститут перепідготовки та підвищення кваліфікації
Кафедра інновацій
та інформаційної діяльності в освіті

До 185-річчя
НПУ імені М.П.Драгоманова

Управлінські компетенції викладача вищої школи

Матеріали II Міжнародної
науково-практичної конференції

28 лютого 2014 р.

Київ – 2014

**Друкується за рішенням Вченої ради
Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова
(протокол № 6 від 30.01.2014 р.)**

Редакційна колегія:

Нестеренко Г.О. – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри інновацій та інформаційної діяльності в освіті НПУ імені М.П.Драгоманова
(голова редколегії)

Пугачова О.Г. – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри інновацій та інформаційної діяльності в освіті НПУ імені М.П.Драгоманова
(заступник голови, відповідальний секретар)

Ісаєнко В.М. – доктор біологічних наук, професор, директор Інституту перепідготовки та підвищення кваліфікації, завідувач кафедри освіти дорослих НПУ імені М.П.Драгоманова

Гузій Н.В. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогічної творчості НПУ імені М.П.Драгоманова

Благодетелева-Вовк С.Л. – кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри інновацій та інформаційної діяльності в освіті НПУ імені М.П.Драгоманова

Бондарєва Л.І. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інновацій та інформаційної діяльності в освіті НПУ імені М.П.Драгоманова

Отрох Н.В. – кандидат історичних наук, доцент кафедри інновацій та інформаційної діяльності в освіті НПУ імені М.П.Драгоманова

У 67 Управлінські компетенції викладача вищої школи: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (28 лютого 2014 року) / ред. кол.: Г. О. Нестеренко (голова), О. Г. Пугачова (заст. голови) [та ін.]. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – 232 с.

Збірка презентує матеріали доповідей, висловлених в рамках II Міжнародної науково-практичної конференції, організованої кафедрою інновацій та інформаційної діяльності в освіті Інституту перепідготовки та підвищення кваліфікації НПУ імені М.П.Драгоманова. Основні питання висвітлюються в рубриках: компетентнісне наповнення професійної діяльності викладача, участь викладачів в управлінні освітою, самоменеджмент викладача вищої школи.

Для викладачів ВНЗ I-IV рівнів акредитації, освітніх менеджерів, науковців, докторантів, аспірантів, магістрів, всім, хто цікавиться актуальними тенденціями розвитку освітньої галузі і компетентнісним підходом в освіті.

ЗМІСТ

ДОПОВІДІ ПЛЕНАРНОГО ЗАСІДАННЯ	10
<i>Андрющенко В.П.</i>	
Компетенції педагога - майбутнє нації:	
Вітальне слово учасникам конференції.....	10
<i>Нестеренко Г.О.</i>	
Матриця управлінських компетенцій викладача.....	12
<i>Андрусишин Б.І.</i>	
Освітнє право як передумова участі викладачів в управлінні вищим навчальним закладом	16
<i>Головань М.С.</i>	
Управлінська компетентність декана факультету вищого навчального закладу III-IV рівня акредитації	20
<i>Здіорук С.І.</i>	
Лідерство в освітньо-науковій системі як генератор суспільного поступу у ХХІ столітті	22
<i>Зязюн І.А.</i>	
«Я-концепція» у вимірі психологічної педагогіки	23
<i>Михайліченко М.В.</i>	
До питання участі викладачів ВНЗ у державних експертних комісіях.....	29
<i>Морковкин Д.Е.</i>	
Управление корпоративной образовательной средой на основе компетентностного подхода.....	31
<i>Полякова Г.А.</i>	
Викладач у структурі керівної вертикалі стратегічного управління розвитком вищого навчального закладу.....	34
<i>Потопа К.Л., Богатирьова Г.А.</i>	
Формування умінь моделювання соціальної взаємодії в процесі реалізації соціально-педагогічних технологій у ВНЗ	36
<i>Пунько Б.М.</i>	
Головні зasadничо-правові й організаційно-управлінські заходи «державної програми формування реальної автономної освітньої системи України».....	39
<i>Цветков К.Л.</i>	
Изучение в высшей школе вопросов взаимодействия производственных отношений и пространственной среды обитания человека ..	43
<i>Nuszkiewicz K.</i>	
Managerial Competence of Teachers in the Schools Group in Golądkowo	45
Секція 1:	
КОМПЕТЕНТНЕ НАПОВНЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА.....	49
<i>Roman M.</i>	
Usefulness of Student Internship Served in Businesses for Didactic Classes at a University	49

<i>Широких В.М.</i>	
Формирование управленческих компетенций в системе повышения квалификации работников образования.....	178
Секція 3:	
САМОМЕНЕДЖМЕНТ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ.....	
<i>Андрейчук У.В.</i>	
Формування навчально-професійної мотивації у студентів в умовах вищого навчального закладу	181
<i>Веклич Ю.І.</i>	
Самоменеджмент як засіб підвищення ефективності роботи викладача вищого навчального закладу.....	182
<i>Вишньова В.П., Раціна Т.В.</i>	
Самоменеджмент керівника навчального закладу як складова управлінської діяльності	184
<i>Глінчук Ю.О.</i>	
Організація консультування студентів спеціальності «Початкова освіта» щодо написання розділів дипломних та магістерських робіт з охорони праці та безпеки в надзвичайних ситуаціях	186
<i>Гуківська К.О., Макогонюк У.І.</i>	
Реалізація компетентнісного підходу в підготовці майбутнього викладача фізики	188
<i>Колмикова М.А., Ратеєва О.В.</i>	
К вопросу о рациональном использовании времени преподавателей высшей школы.....	189
<i>Корж Г.В.</i>	
Історична компетентність як моральний регулятив самоменеджменту викладача	190
<i>Корж Т.Н.</i>	
Самоменеджмент преподавателя иностранного языка высшей школы.....	192
<i>Куревлева И.П.</i>	
Развитие эмпатийных умений в процессе изучения иностранных языков как одного из элементов самоменеджмента	194
<i>Литвинюк О.И.</i>	
Планування напрямку наукової роботи викладачем іноземної мови	196
<i>Лямзин М.А.</i>	
Аксиологическая направленность целеполагания в системе самоменеджмента преподавателя высшей школы	198
<i>Мурована Н.М.</i>	
Роль викладача-андрагога у підвищенні рівня інноваційної культури керівників шкіл на курсах підвищення кваліфікації	200
<i>Ортеменка Є.П.</i>	
Аналіз підготовленості студентів шостого курсу зі спеціальності «Педіатрія» до складання тестового ліцензійного іспиту КРОК-2	202

Досить багата педагогічна практика вчить, що ніякі універсальні методики, тести, спостереження та експерименти не в силі замінити головне у виховному процесі – безпосереднє спілкування з студентами. Чи задумувались ми над тим, що останні десятиріччя технічні засоби навчання витіснили те важливе з педагогічного спілкування, що ми називаємо душою, тобто живим словом? Однак, щоб спілкуватися з людьми, треба «навчитися робити крок ім назустріч» (В. Сухомлинський). Якби можна було матеріалізувати і накреслити у вигляді ліній те, що ми називаємо взаємостосунками, то кожна поява викладача в аудиторії являла б собою найскладніше переплетіння тонких ліній – струн психологічних контактів. Певна річ, ніхто не заперечить, що найважливішим засобом людського спілкування є слово – найтонший і найчутливіший інструмент, створений спілкуванням і заради спілкування. Вишукана, емоційна мова викладача викличе жваву зацікавленість темою. Естетичне задоволення, емоції – це те, що спонукає до взаємного співробітництва.

Важливо, щоб у творчому процесі співробітництва викладача і студента кожен почував себе особистістю. Тепер, коли в нашому житті нібіто дедалі більше враховується людський фактор, мимоволі усвідомлюєш, що його саме, як це не парадоксально, і не вистачає в людському спілкуванні. І це закономірне явище для суспільства, в якому ніколи й ніхто не думав про людину: все – від людини і нічого для людини.

Яким же повинен бути сьогодні викладач у вузі? Якби зібрали всі книжки, написані про педагогічну майстерність викладача, то вийшла б, мабуть, чимала бібліотека. Але і в ній не знайдеться точного рецепту, яким повинен бути сьогоднішній викладач. Єдине можна сказати з певністю – творчою особистістю, а ще любити людей, свою землю, відчувати внутрішній стан інших і впливати на нього. Викладач повинен співпереживати зі своїми студентами. Психологи це явище називають емпатією. Такий талант, посланий Богом, забезпечує творче злиття воєдино викладача і студента у процесі співробітництва. Залежно від настрою аудиторії викладач повинен віртуозно використовувати і слово, і посмішку, і погляд, все, що спонукає до взаєморозуміння [3].

Людина наділена вміннями слухати і чути себе, відчувати свій душевний стан. У психології це називається рефлексією, що є також однією з важливих особливостей людського спілкування. Як часто ми говоримо, але голосу ні свого, ні інших не чуємо. В таких ситуаціях студенти також нас не чують. Кожен займається своєю справою Ми навіть не замислюємося, що це велика трагедія: слухати – і не чути один одного. Отже, треба вміти чути себе і слухати інших.

Важливою умовою мотиваційного забезпечення навчального процесу є розуміння студентами його практичної спрямованості. Мотивація навчання предмету тісно пов'язана з розвитком духовності. Серцевиною духовного світу особистості є самосвідомість, світосприйняття, постулати поведінки й побуту, усвідомлення людиною самої себе, своїх якостей, почуттів, інтересів, дій, свого місця в родині, природі, суспільстві. Самосвідомість виступає внутрішнім регулятором цілеспрямованої діяльності, нею визначаються самоконтроль, самодисципліна, самореалізація. Самоусвідомлюючись, студенти мають засвоїти ту моральну й інтелектуальну домінанту, яка визначає їхнє ставлення до знань, до навчальної діяльності, до своїх студентських обов'язків загалом.

Література

1. Дмитренко В. Виховні можливості уроку літератури / В. Дмитренко // Дивослово. – 1995. – № 1. – С. 55.
2. Донченко Т. Мотиваційне забезпечення навчальної діяльності на уроках мови / Т. Донченко // Дивослово. – 2001. – № 7. – С. 24.
3. Гришаєнко Н. Про педагогіку співробітництва і особистість учителя / Н. Гришаєнко // Дивослово. – 1994. – №3. – С. 36.

Андрейчук У.В. Формирование учебно-профессиональной мотивации у студентов в условиях высшего учебного заведения.

На основе теоретического обобщения существующих методик преподавания обоснована необходимость совершенствования методических подходов к проведению занятий в вузах по экономической теории.

Ключевые слова: формы занятия, методы, средства обучения, содержание занятия.

Andreychuk U. Formation of educational and professional motivation of students in a higher education institution.

On the basis of theoretical generalization of existing methods of teaching the necessity of improving methodological approaches to conducting classes in high schools of economic theory.

Keywords: shape classes, methods, learning tools, content classes.

Веклич Ю.І.

САМОМЕНЕДЖМЕНТ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ ВИКЛАДАЧА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Розглянуто феномен самоменеджменту як одного зі засобів підвищення ефективності роботи викладача вищого навчального закладу. Визначено поняття та мету самоменеджмента. Досліджено структуру професійної компетентності викладачів-керівників.

Ключові слова: самоменеджмент, структура, професійна компетентність, чинники, ефективність.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Нараз соціальний і технологічний розвиток у навколошньому середовищі, велика кількість інформаційних ресурсів та засобів навчання, які доступні для більшості людей нашої планети, мобільність населення, висувають перед освітнями нові вимоги, які потребують нового підходу до діяльності викладача вишу як керівника навчально-пізнавального й освітньо-виховного процесу, який би забезпечив формування творчої особистості з високим рівнем самоорганізації та моральності. Оволодіти сутністю самоменеджменту на різних рівнях професійної діяльності важко, і викладачу потрібно починати з самоосвіти, самовдосконалення. Все вище зазначене і обумовлює актуальність нашого дослідження.

Аналіз останніх джерел та публікацій, в яких започатковано розв'язання означені проблеми та на які автор робить опертя. Як вітчизняні, так і зарубіжні дослідники надають важливого значення проблематиці самоменеджмента як одного із засобів підвищення ефективності роботи викладача. Дослідження самоменеджмента відносять до 90-х років ХХ століття і пов'язують з іменами Л. Зайверта, Дж. Моргенстern, В. Карпічева та інших. В Україні питання самоменеджмента висвітлюють М. Лукашевич, Ю. Комар, В. Колпаков, В. Грищенко, а в Росії – І. Сухова, О. Хроленко та інші.

Але, разом з тим можна констатувати, що проблема самоменеджменту викладачів ВНЗ є до кінця не вивченою та вимагає більш поглиблого розгляду.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується означена стаття. Сучасним викладачам ВНЗ бракує інформації щодо більш детального роз'яснення структури професійної компетентності викладачів як менеджерів в освіті і чинників, які є її складовими. Саме вирішенню вище зазначененої частини загальної проблеми самоменеджменту викладачів вишів і присвячується означена стаття.

Формулювання цілей та завдання статті. З огляду на вище вказане мета нашої статті полягає у дослідженні самоменеджмента як способу підвищення ефективності роботи викладача ВНЗ та його кар'єрного росту від викладача до керівника. Для досягнення мети ми розглянемо завдання: 1) визначити поняття «самоменеджмент»; 2) дослідити структуру професійної компетентності викладачів як керівників у сфері освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Нараз викладач вишу має бути організованим відносно навколошнього простору, підготовленим, зібраним, володіти ситуацією, готовим використовувати всі можливості, впоратися з будь-якими перешкодами, які життя створює у його професійній діяльності, здатним вести за собою громаду вищої школи, що є можливим, якщо викладач або керівник працює над собою і володіє знанням самоменеджменту [7, с. 103].

Самоменеджмент – це використання викладачем випробуваних методів, практичних прийомів роботи у повсякденній діяльності з метою оптимального, змістового й свідомого використання власного та робочого часу і досягнення поставлених цілей. [2, с.6]. Основна мета самоменеджмента – це максимально використовувати власні можливості, свідомо керувати перебігом свого життя й переборювати зовнішні обставини як на роботі, так і в особистому житті [1, с.3].

Концепція самоменеджменту заснована на розумінні останнього як поведінкового ресурсу підвищення ефективності керування навчально-пізнавальним й освітньо-виховним процесами, створення прийнятних і сприятливих умов для того, щоб освітній процес став творчістю особистості [5].

Доцільно зупинитися на структурі професійної компетентності менеджерів, яка складається з таких чинників:

1. **Компетентність у самоменеджменті** передбачає наявність знань, умінь і навичок організації управлінської діяльності викладача, спрямованої на самого себе, та забезпечує як саморозвиток так і самоосвіту. Вона проявляється у здатності до функцій самопізнання, спрямованого на бачення, розуміння, прийняття свого особистісного «Я» у порівнянні з іншими людьми та існуючим ідеалом; самоорганізації, спрямованої на окреслення перед собою цілей і проектів їх досягнення та актуалізацію зусиль на реалізацію цих проектів; самоконтролю діяльності, спрямованого на регулювання викладачем власних дій на кожному з етапів організованої ним діяльності.

2. **Іншомовна комунікативна компетентність** – це сукупність знань, умінь і навичок, які дозволяють ефективно реалізовувати комунікативний процес іноземною мовою в залежності від побутових або професійних потреб. Іншомовна комунікативна компетентність викладача проявляється у наявності наступних компетенцій, а саме: мовна компетенція – знання одиниць мови на фонетичному, лексичному, словоформуючому, морфологічному та синтаксичному рівнях; мовленнєва компетенція – володіння чотирма видами мовленнєвої діяльності: аудіюванням, говорінням, читанням та письмом як засобом спілкування і здійснення педагогічної діяльності; соціокультурна компетенція – здатність викладача ефективно спілкуватися мовою, що вивчається, як з носіями певної культури, так і з представниками інших культур на основі знання норм, правил і формул етикету, реалій національної культури цієї країни та лінгвокраїнознавчих фактів.

3. **Операційна компетентність** – прикладні та інструментальні здібності, які дозволяють у найефективніший спосіб виконувати складні професійні завдання викладача, які потребують певних знань, умінь, стратегій і рутинних процедур. Прояви операційної компетентності вбачаються у сформованості наступних умінь: прогностичні вміння (уміння здійснювати реальні прогнози на основі всебічного аналізу реальних ситуацій та будувати конкретні моделі функціонування педагогічного процесу на кожному з рівнів і в різному тимчасовому режимі: оперативному, тактичному та стратегічному); організаторські вміння (здатність спланувати, реалізувати та коригувати робочий процес, тобто діяльність щодо різних рівнів управління з

урахуванням загальноприйнятних вимог і принципів з метою досягнення цілей); пізнавальні вміння, які спрямовані на самовдосконалення викладача в особистісному і професійному плані шляхом оволодіння технологією учіння, формування способів самостійного опанування знань і розвитку вмінь та навичок.

4. **Загальнокультурна компетентність** – це розвиток особистості, який зумовлює його місце в суспільстві й просторі. Вона відображається у сформованості наступних чинників: розумова культура (здатність індивідуального мислення до саморозвитку, вміння виходити за межі сформованих в індивіда форм і канонів мислення). Розумова культура висвітлює реальний стан пізнавальних і творчих можливостей викладача, може виявлятися через здібності аналізувати, синтезувати, узагальнювати, класифіковати, здійснювати логічні операції, абстрагувати; загальна ерудиція (глибокі, всебічні знання викладача з усіх галузей науки, широка обізнаність у довкіллі й законах його розвитку); культура спілкування (готовність і вміння налагоджувати соціальний контакт на різних психологічних дистанціях [6, с.118-120].

Висновки та результати дослідження, перспективи подальших розвідок у пропонованому напрямку. Особливість сучасного погляду на професійну компетентність викладача ВНЗ як на керівника, як лідера колективу, носія інноваційної організаційної культури, основного ініціатора послідовних змін в організації, можна представити як інтегративну якість особистості викладача, що має свою структуру та ознаки і дозволяє спеціалісту у найефективніший спосіб вирішувати навчально-виховні завдання, розраховані насамперед на формування особистості іншої людини, а також сприяє саморозвитку і самовдосконаленню особистості. У перспективі подальших розвідок вважаємо за необхідне дослідити основні соціальні складові самоменеджменту.

Література

1. Моргенштерн Дж. Тайм і менеджмент. Мистецтво планування та управління своїм часом і свою життям. – М.: ТОВ «добра книга», 2001. – 264 с.
2. Дмитренко Г.А. Стратегічний менеджмент: цільове управління персоналом організацій: Навч. посіб. – К.: МАУП, 1998. – 188 с.
3. Колпаков В.М. Самоменеджмент: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – К.: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008. – 432 с.
4. Комар Ю. М. Самоменеджмент навчання: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів / Донецький ін-т ринку та соціальної політики. — Донецьк : ДІРСП, 2005. — 132с.
5. Лукашевич Н. Самоменеджмент. Теория и практика: Учебник. – К.: Ніка-Центр, 2007. – 344 с.М
6. Русинов Ф. Менеджмент и самоменеджмент в системе рыночных отношений: Учеб. пособие / Федор Михайлович Русинов (ред.). — М. : ИНФРА-М, 1996. — 351с.

Веклич Ю.И. Самоменеджмент как средство повышения эффективности работы преподавателя высшего учебного заведения.

Рассмотрен феномен самоменеджмента как одного из средств повышения эффективности работы преподавателя высшего учебного заведения, а также определены его понятие и цели. Исследована структура профессиональной компетентности преподавателей-руководителей.

Ключевые слова: самоменеджмент, структура, профессиональная компетентность, эффективность.

Veklich Y. Self-management as a means of the higher educational establishment teacher's heightening of work efficiency .

The article dwells upon the phenomenon of self-management as one of the means of the higher educational establishment teacher's heightening of work efficiency, and its notion and goal are defined as well. The structure of the teachers-managers' professional competence is investigated.

Key words: self-management, structure, professional competence, efficiency.

Вишньова В.П., Раціна Т.В.

САМОМЕНЕДЖМЕНТ КЕРІВНИКА НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ЯК СКЛАДОВА УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглядається поняття самоменеджменту сучасного керівника навчального закладу та питання творчої реалізації керівника у навчальному та освітньому процесі.

Суспільні процеси, що відбуваються у державі, зумовили нагальну потребу в професійно підготовлених фахівцях, які здатні ефективно працювати в сучасних умовах. Процеси гуманізації та демократизації суспільства вимагають підвищення вимог до рівня управлінської культури керівників навчальних закладів [1].

З-поміж стратегічних напрямів реформування системи управління закладами національної системи вищої професійної освіти одним із актуальних є завдання уdosконалення професійної майстерності педагогічних кадрів, на які відтепер покладена провідна роль у здійсненні інноваційних перетворень у галузі навчання й виховання нових поколінь майбутніх фахівців. У зв'язку з цим особливої значущості набуває проблема творчої самореалізації особистості сучасного керівника як менеджера навчально-пізнавального й освітньо-виховного процесу.